

הוד מלכותך, הוד רוממותכם, גבירותי היושבת־ראש, וחברי ועדת פרס נובל לשלום. מר מרעי.
נציגו של נשיא מצרים, גבירותי ורבותי:

ברשותכם אני מבקש תחילה לחלוק כבוד לזכרה של קודמתי, גולדה מאיר. מנהיגה דגולה וראש ממשלה, ששאפה בכל ליבה להשיג שלום בין ישראל לשכנותיה. זכרה יחיה לעד בליבם של בני העם היהודי ובקרב כל האומות השוכרות שלום.

גבירותי ורבותי, אני בא מארץ ישראל, ארץ ציון וירושלים, ואני ניצב כאן בענווה ובגאווה, כבן העם היהודי, ובאחד מבני דור השואה והגאולה. העם היהודי העתיק העניק לעולם את חזון השלום הנצחי, חזון פירוק הנשק הכללי, ביטול לימוד המלחמה ועשייתה. שני נביאים. ישעיהו בן־אמוץ ומיכה המורשתי, שחזו את האחדות הרוחנית של בני האדם החת אלוהים בעוד דבר ה' יוצא מירושלים — העניקו לאומות העולם את החזון הבא, שאותו הביעו במונחים זהים:

"וכיתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות. לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה".
כאשר אנו, בני תמותה המאמינים בהשגחה העליונה, נזכרים בדברי הנבואה הקדושים האלה, אין אנו שואלים את עצמנו אם החזון הזה יתגשם ויהפוך למציאות, אלא מתי. אנו זוכרים את העבר — אפילו במאה הזאת — ואנו יודעים. אנו מתבוננים סביבנו — ואנו רואים. מיליוני בני אדם מכל האומות מצוירים בכלי נשק. טילים בין־יבשתיים. הטמונים במעבה האדמה או על קרקע האוקיינוסים, מסוגלים להשמיד את המין האנושי ואח כל אשר הקים ובנה.

דווקא בתקופתנו, ולא בזמנו של אלפרד נובל, רכש המין האנושי את היכולת להשמיד את עצמו ולהחזיר את כדור הארץ לתוהו ובוהו. בנסיבות אלו, האם יכולים אנו, והאם צריכים אנו לקיים את אמונתנו בשלום הנצחי, שיבוא ביום מן הימים על המין האנושי? כן, אנו צריכים ויכולים. אולי דווקא אותה יכולת להמיט חורבן מוחלט על כוכב הלכת הקטן שלנו - יכולת שהושגה זו פעם ראשונה בתולדות האנושות - היא שתיעשה, ברצון האל, ביום מן הימים, המקור, הגורם והמניע העיקרי לסילוקם של כל כלי המשחית וההרס מעל פני האדמה: והשלום הסופי, שהדורות הקודמים ייחלו לו והתפללו לבואו. ייעשה נחלת כל העמים. על אף כל הטרגדיות ואכזבות־העבר אסור לנו לעולם לנטוש אותו חזון, אותו חלום אנושי, אותה אמונה בלתי מעורערת. השלום הוא יפי החיים. הוא זריחת השמש. הוא חיוכו של ילד, אהבתה של אם, חדוותו של אב, היחד של משפחה. הוא קידומו של האדם, נצחונו של העניין הצודק, התגברותה של האמת. השלום הוא כל אלה והרבה יותר מזה.

ואולם בדורי, גבירותי ורבותי היתה תקופה שאי־אפשר לתארה במילים. שישה מיליון יהודים - גברים, נשים וילדים - הובלו אל מוות אכזרי ונטבחו בשיטתיות. אך ורק משום שנולדו יהודים וזאת בלב ליבה של יבשת מתורבתת. לא היתה זו התפרצות פתאומית של אכזריות אנושית. או מוטב לומר אל־אנושית כפי שאירעה מדי פעם בתולדות האנושות. היה זה תהליך שיטתי של הכחדה שנגלה לעיני העולם כולו. במשך שש שנים תמימות ויותר. אלו שנגזר גורלם. שכבוד האדם נשלל מהם, שהורעבו, ושפלו. נעקרו ובסופו של דבר הפכו לאפר. זעקו לעזרה ולהצלה. אך לשוא. מלבד אי־אלה יוצאים מן הכלל מפורסמים ובלתי נשכחים הם הושארו לברם מדל משמידיהם. בתקופה כזו. שלא נודעה כמוה מאז נברא האדם ניתן האות לקום ולהיאבק — על כבוד האדם. על המשך הקיום על החירות, למען כל ערך שנוצר בצלם אנוש. שהעניק לו הבורא למען כל זכות שאין לשלול ממנו, ואשר הוא מייצגה וחי למענה. אכן, יש ימים שהמאבק למען מטרה צודקת בעלת ערך כה עילאי הוא הציווי האנושי העליון, שאין נעלה ממנו. נורבגיה ידעה ימים כאלה, ואנשים כמקס מנוס, וכמוהו גם אנו. רק במילוי הציווי הזה מתחדש מושג השלום. הנך קם, הנך נאבק. הנך מקריב קורבנות להשיג את הסיכוי והתקווה לחיות בשלום. ולערוב לו - למענך ולמען בני עמך. למען ילדיך וילדיהם, ועם זאת צריך להכריז ולהודיע. להדגיש ולציין, כי לוחמי החופש שונאים מלחמה. ידידי ואנוכי למדנו גישה זו מזאב ז'בוטינטקי. באמצעות המופת שהעניק לנו בעצמו. וזה שנטל מג'וזפה גריבלדי.

אחינו לרוח, באשר הם שם, למדו זאת ממוריהם ורבותיהם. הכלל והאמונה שלנו הם, שאם אתה זוכה, תוך מאמצים וקורבנות, בחירות, ובאמצעותה גם בסיכוי לשלום, אזי עליך לפעול למען השלום משום שאין שליחות קדושת מזו בחיים.

ואמנם, ישראל המתחדשת שאפה תמיד לשלום, נכספה אליו. עשתה מאמצים בלתי פוסקים להשיגו. עמיתי ואנוכי הלכנו בעקבות קודמינו מן היום הראשון שהעם קראנו לדאוג לעתידו. חרף כל הנסיונות להחריב את עמנו, הלכנו לכל מקום, חיפשנו כל נתיב, עשינו כל מאמץ להביא לידי משא ומתן בין ישראל לשכנותיה. משא ומתן שבלעדיו ישאר השלום רעיון מופשט.

התאמצנו קשות וארוכות להגשימו בשל הטובה הגלומה בו, לנו, לשכנינו ולעולם כולו. בבוא השלום יתעודד המזרח התיכון, ערש התרבות ושלוש הדתות המונותאיסטיות, וישנה את פניו לבלי

הכר. במרחבי האזור ישרור חופש לתנועת בני אדם. רעיונות וסחורות. שיתוף פעולה ופיתוח בתחומי החקלאות יפריחו את המדבריות. התעשייה תבטיח רמת חיים טיבה יותר. יפותחו מקורות המים. וקרינת השמש תירתם לטובת הצרכים המשותפים של כל העמים. אכן, המזרח התיכון, הנמצא בפרשת דרכים עולמית. ייעשה מרכז שלו שיקשר בין מזרח למערב ובין צפון לדרום - מרכז לקידום אנושי בכל תחומי המאמץ היצירתי. כל זאת ויותר מזה עשוי השלום להביא למדינותינו, ולאזור.

בשנה החולפת געשו מאמצים רבים למען השלום ואירעו מאורעות רכים הראויים לציון. נשיא מצרים הביע את נכונותו לבוא לירושלים. בירתה הנצחית של ישראל, ולנאום לפני הכנסת. כאשר קיבלתי את הודעתו מיהרתי להזמין את הנשיא סאדאת, בשמה של ישראל, לבקר בארצנו. ועשיתי זאת בלי כל עיכוב או היסוס. הודעתי לו: "נקבל אותך בכבוד ובלבביות". ואמנם קבלו אותו בלבביות ובמלוא ההערכה -- העם, הכנסת וממשלתנו. ידענו. וגם התברר לנו, כי יש בינינו חילוקי דעות. ואולם בבל פעם שאנו נזכרים באותם ימים בירושלים. אגו אומרים תמיד. בי היו אלה ימים זוהרים של ידידות והבנה. באוירה כזו ממש התנהלו גם הפגישות באיסמעיליה, וברוח של מסורת פרס נובל לשלום נתנו איש לרעהו התחייבות: לא עוד מלחמה. לא עוד שפיכות רמים. נישא וניתן אנגיע להסכם.

אמת, היו גם זמנים קשים. אל לנו לשכוח שאנו עוסקים בסכסוך חמור הנמשך יותר משישים שנה, על כל הטרגדיות הכרוכות בו. את אלו חייבים אנו לשכוח, כרי לכוון ידידות ולעשות שלום. שיפאר את חיינו.

על מרבית המכשולים התגברנו בקמפ־דיוויד, שם לא חסך נשיא ארצות הברית. מר ג'ימי קרטר. מאמצים. מרץ ומסירות בתהליך עשיית השלום. שם. למרות כל חילוקי הדעות. מצאנו פתרון לבעיות. באנו לידי הסכמה בנושאים שונים, וחתמנו על הסכם המסגרת לשלום. עם חתימתו הציפה שמחה את ארצותינו ואת העולם כולו. נסללה הדרך המובילה לשלום.

בשלב הבא באו באורח טבעי הדיונים הקשים והמיגיעים, שנועדו לעבד ולהשלים אה חוזה השלום כפי שהבטחנו איש לרעהו לעשות בקמפ־דיוויד. המשלחות של שתי המדינות עבדו קשה והצליחו. כך אני סבור. לנסח טיוטת מסמך אשר אם יחתם ויאושרו, יוכל לשמש חוזה שלום טוב בין מדינות שגמרו אומר לשים קץ לאיבה ולמלחמה, ולפתוח תקופה חרשה של הבנה ושיתוף פעולה. חוזה כזה יוכל להיות צעד ראשון והכרחי בדרך לשלום כולל באזורנו.

אם בגלל כל המאמצים האלה זכינו, הנשיא סאדאת ואנוכי, לפרס נובל לשלום, הריני מבקש לחזור ולברך אותו מעל דוכן זה. בשם שעשיתי בשיחה ישירה עימו מירושלים לקהיר לפני כמה שבועות, בבוקר שבו נמסרה ההודעה על כך.

ובעת ברצוני להביע תודה מעומק ליבי על הכבוד הגדול שאתם מעניקים לי. ואולם גבירותי ורבותי. לפני שאעשה כן הרשו לי להזכיר לכולנו, כי זהו יום שנה חשוב - יום השנה השלושים לקבלת ההכרזה הבינלאומית בדבר זכויות האדם. נזכור תמיד את המילים הנפלאות הכתובות בסעיף ו. המבטא בתמצית את כל ההכרזות בדבר זכויות האדם והאזרח שנכתבו בהיסטוריה. נאמר בו:

כל בני האדם נולדו חופשיים ושווים בכבודם ובזכויותיהם. הם התברכו בתבונה ובמצפון, ועליהם לנהוג איש ברעהו ברוח של אחווה."

אנשים ונשים בני־חורין ברחבי־תבל חייבים לנהל מאבק בלתי־פוסק, כדי שהערכים האנושיים האלה יעשו נחלת הכלל ויוגשמו הלכה למעשה. עלינו להורות בצער. כיבחלקים שונים בעולם אין המצב כזה. לפי שעה. בלעדי הערכים האלה וזכויות האדם. השלום האמיתי שאנו חולמים עליו נתון בסכנה.

מסיבות מובנות. אך המקובלות על כל איש ואשה בעלי רצון טוב. עלי להזכיר למאזיני הנכבדים את אחינו האסירים שנשללה מהם אחת הזכויות היסודיות ביותר: לחזור למולדתם. אני מדבר על אנשים כעלי אומץ רב, הראויים לא רק לכבוד ולהערכה, אלא גם לתמיכתו המוסרית של העולם החופשי. אני מדבר על אנשים אשר גם בתהום יסוריהם חוזרים על התפילה העתיקה: "לשנה הבאה בירושלים".

שמירת זכויות האדם, וההגנה עליהן הן דבר הכרחי, כדי להעניק לשלומם של אומות ושל יחידים משמעות של ממש.

יורשה נא לי לפנות כעת אליך, גבירתי יושבת ראש ועדת פרס נובל לשלום, ואל כל חברי הוועדה ולומר: תורה לכם. אני מודה לכם על הכבוד והיקר שחלקתם לי.

יחד עם זאת אין הוא מגיע לי. הוא מגיע לבני עמי, העם העתיק והאומה המתחדשת שחזרה אל ארץ אבותיה מתוך אהבה ונאמנות, לאחר אלף ותשע מאות שנה של יאוש, השפלה וחורבן פיזי

מוחלט. הברה רבת יוקרה זו מגיעה לבני עמי משום שסבלו בה רבות, משום שאיברו כה הרבה. משום שהם אוהבי שלום ורוצים בו בכל ליבם, לעצמם ולמען שכניהם. בשמם אני מקבל בענווה את הפרס. ובשמם אני מורה לכם מעומק ליבי. ויורשה לי להביע לפני הוד מלכותו, המלך, את תודתנו העמוקה על קבלת האורחים הנעימה שהואיל הוד מלכותו להעניק בהזדמנות זו לרעייתי ולי.

הוד מלכותך. הוד רוממותכם, חברי ועדת פרס נובל לשלום. מר מרעי. נציגו של הנשיא סאדאת. אורחים נכבדים, גבירתי ורבותי:

לפני דד שנים הוענק פרס נובל לשלום בפעם הראשונה. הוא חולק אז בשוה בין ז-אן אנרי דינאן. מיסד הצלב האדום הבינלאומי – ויורשה לי להוסיף, אחד הנוצרים הראשונים שתמכו ברעיון המדינה היהודית המתחדשת שהגה תיאודור הרצל – לבין פרידריך פאסי, איש האגורה הצרפתית למען השלום. בעשרה בדצמבר 1901, אמר נשיא הפרלמנט של נורבגיה: "העם הנורבגי דרש מאז ומתמיד לכבד את עצמאותו. בני העם הנורבגי היו מאז ומתמיד נבונים להגן עליה. ואולם יחד עם זאת המיר פיעם בהם רצון ע! לשלום ותחושת הצורך בשלום". הרשו לי, גבירתי ורבותי, בשם העם בישראל. להצטרף ולחתום על הדברים האמיתיים והנאצלים האלה, תודה לבם.